

RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

ARREST

van 24 oktober 2017 met nummer RvVb/A/1718/0172
in de zaak met rolnummer RvVb/1415/0619/A/0606

Verzoekende partijen	1. de heer Eddy COUSIN , met woonplaatskeuze te 1701 Itterbeek (Dilbeek), Rollestraat 35 2. de heer Steven VANDEREECKT , met woonplaatskeuze 1701 Itterbeek (Dilbeek), Rollestraat 38
Verwerende partij	DE GEWESTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE AMBTENAAR van het departement RUIMTE VLAANDEREN, afdeling Vlaams-Brabant vertegenwoordigd door advocaat Michel VAN DIEVOET met woonplaatskeuze op het kantoor te 1000 Brussel, Wolstraat 56
Tussenkomenende partij	de nv AQUAFIN vertegenwoordigd door advocaat Erika RENTMEESTERS met woonplaatskeuze op het kantoor te 9100 Sint-Niklaas, Vijfstraten 57

I. BESTREDEN BESLISSING

De verzoekende partijen vorderen met een aangetekende brief van 13 juni 2015 de vernietiging van de beslissing van de verwerende partij van 27 april 2015.

De verwerende partij heeft aan de tussenkomenende partij een stedenbouwkundige vergunning verleend voor de regularisatie van een gewijzigde uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector Neerpedebeek – fase 2 op een perceel gelegen te 1700 Dilbeek Herdebeekstraat/Rollestraat/Sint-Annastraat, met als kadastrale omschrijving afdeling 5, sectie C, nummer 358E.

II. VERLOOP VAN DE RECHTSPLEGING

De tussenkomenende partij verzoekt met een aangetekende brief van 17 augustus 2015 om in de procedure tot vernietiging tussen te komen.

De voorzitter van de Raad laat de tussenkomenende partij met een beschikking van 12 oktober 2015 toe in de debatten.

De verwerende partij dient een antwoordnota en het administratief dossier in. De tussenkomenende partij dient een schriftelijke uiteenzetting in. De verzoekende partijen dienen een wederantwoordnota in. De verwerende partij dient een laatste nota in. De tussenkomenende partij dient een laatste schriftelijke uiteenzetting in.

De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 14 februari 2017.

De verzoekende partijen, de verwerende partij en tussenkomende partij verschijnen op de zitting.

De heren Eddy COUSIN en Steven VANDEREECKT voeren het woord. Advocaat Filip VAN DIEVOET, *loco* advocaat Michel VAN DIEVOET, voert het woord voor de verwerende partij. Advocaat Erika RENTMEESTERS voert het woord voor de tussenkomende partij.

Het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (DBRC-decreet) en het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (Procedurebesluit) zijn toegepast.

De artikelen 37 en 38 DBRC-decreet zijn van toepassing zoals gewijzigd door het decreet van 9 december 2016.

III. FEITEN

Op 22 maart 2004 wordt het MER inzake het project 'Collector Neerpedebeek fase 1,2 en 3' eensluidend verklaard.

Op 1 februari 2012 neemt de dienst MER een ontheffingsbeslissing voor het project 'Collector Neerpedebeek fase 2' inzake twee wijzigingen aan het oorspronkelijk tracé van deze collector.

Op 10 februari 2012 werd aan de tussenkomende partij een stedenbouwkundige vergunning verleend voor het aanleggen van een collector Neerpedebeek fase 2 in de Rosweg, Lostraat, Isabellastraat, Ijsbergstraat, Roomstraat, Akkerstraat en Kleinveldweg.

Tijdens de uitvoering van deze werken werd door de aannemer vastgesteld dat voor een deel van het tracé niet gewerkt kon worden volgens de vooropgestelde uitvoeringswijze. Volgens de toelichting van de tussenkomende partij was voor het gedeelte van de collectorwerken vanaf het kruispunt Rollestraat / Sint-Annastraat / Poverstraat (ter hoogte van de punten K1, K2, K3, K4; K8, K48) voorzien om de leidingen – die in de Rollestraat op grote diepte dienden te liggen – aan te leggen in een open sleuf binnen damplanken na bronbemaling. Omdat uit een bemalingsnota bleek dat dergelijke bemaling onaanvaardbare zettingen zou kunnen veroorzaken met een risico op schade voor de aangelanden, stelde de aannemer daarom voor om de uitvoeringswijze te veranderen en ter hoogte van de punten K1-K2-K3-K4 gebruikt te maken van “een smalwand met continue kringbeschoeiing” in plaats van damplanken.

Op klacht van enkele omwonenden werd door de gewestelijke stedenbouwkundige inspecteur op 11 juni 2014 een Proces-Verbaal opgesteld omdat het geplaatste waterremmende scherm en de secanspalen niet vergund zijn.

De tussenkomende partij dient daaropvolgend op 13 oktober 2014 bij de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar een regularisatieaanvraag in voor een stedenbouwkundige vergunning voor “project Collector Neerpedebeek – fase 2, bijkomende vergunning gewijzigde uitvoeringsmethode” op een perceel gelegen te 1700 Dilbeek Herdebeekstraat/Rollestraat/Sint-Annastraat.

Het perceel ligt volgens de bestemmingsvoorschriften van het gewestplan 'Halle-Vilvoorde-Asse', vastgesteld met koninklijk besluit van 7 maart 1977 in parkgebied en in woongebied met landelijk karakter.

Het perceel paalt deels aan het beschermd landschap 'Sint-Annakerk en omgeving' (19 januari 1944).

Tijdens het openbaar onderzoek, georganiseerd van 22 december 2014 tot en met 21 januari 2015, dienen de verzoekende partijen samen met vier andere buurtbewoners een bezwaarschrift in.

De dienst Waterlopen van de provincie Vlaams-Brabant adviseert op 18 december 2014 gunstig.

Het agentschap voor Natuur en Bos adviseert op 12 december 2014 gunstig.

Het agentschap Onroerend Erfgoed, afdeling Vlaams-Brabant adviseert op 11 december 2014 gunstig.

De dienst bescherming Archeologisch patrimonium van Vlaams-Brabant adviseert op 11 december 2014 voorwaardelijk gunstig.

Het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Dilbeek adviseert op 16 maart 2015 gunstig op voorwaarde dat de vergunning slechts betrekking heeft op de aangevraagde werken.

De verwerende partij verleent op 27 april 2015 een stedenbouwkundige vergunning. De verwerende partij beslist:

“...

Overeenstemming met dit plan

De aanvraag is principieel in overeenstemming met de geldende voorschriften voor wat betreft de werken

in woongebied met landelijk karakter.

De aanvraag is in strijd met de geldende voorschriften voor wat betreft de werken in parkgebied.

Afwijkingen van stedenbouwkundige voorschriften

Volgens art. 4.4.7. §2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening kan in een vergunning voor handelingen van algemeen belang die een ruimtelijk beperkte impact hebben, worden afgeweken van stedenbouwkundige voorschriften en verkavelingsvoorschriften. Handelingen van algemeen belang kunnen een ruimtelijk beperkte impact hebben vanwege hun aard of omvang, of omdat ze slechts een wijziging of uitbreiding van bestaande of geplande infrastructuur of voorzieningen tot gevolg hebben.

Het uitvoeringsbesluit bij dit artikel is het "Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de handelingen in de zin van artikel 4.1.1, 5°, artikel 4.47, §2, en artikel 4.7.1, §2 tweede lid, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en tot regeling van het vooroverleg met de Vlaamse Bouwmeester" (wijz. bvr 20/07/2012).

Volgens art. 3 §1 van dit besluit worden als handelingen van algemeen belang die een ruimtelijk beperkte impact hebben, als vermeld in artikel 4.4.7 §2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, de handelingen beschouwd die betrekking hebben op:

"7° de aanleg, wijziging of uitbreiding van ondergrondse voor het openbaar net bedoelde leidingen en voorzieningen voor het verzamelen en afvoeren van hemel-, oppervlakte- en afvalwaters en bijbehorende kleinschalige infrastructuur zoals controlepunten, pomp- en overslagstations, [... (vernietigd bij arrest Raad van State nr. 229.800 van 13 januari 2015)]; ...".

De voorziene werken in parkgebied vallen onder bovenstaande afwijkingsbepalingen en kunnen op grond hiervan worden vergund.

...

HET OPENBAAR ONDERZOEK

...

Er werd 1 bezwaarschrift ingediend, ondertekend door 6 buurtbewoners.

Samenvatting van het ingediend bezwaarschrift:

1. Ondanks MER-plichtigheid van de aanvraag werd geen milieueffectenrapport in de aanvraag opgenomen (als evenmin een ontheffingsbesluit of een screeningsnota).
2. Nergens werd de (langetermijn-) impact van de in de uitvoeringswijze gewijzigde werken op de aanzienlijke mogelijke milieueffecten onderzocht.
3. De trillingsmetingen zijn onvoldoende uitgevoerd en de impact ervan onvoldoende/niet geanalyseerd.

Hierop wordt het volgende gerepliceerd:

- Bezwaarelement 1 wordt niet gevolgd: De aangevraagde wijzigingen van de uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector zijn niet MER-plichtig aangezien deze niet zijn opgenomen in de bijlagen I, II en III van het Besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage. In het bezwaarschrift wordt nergens vermeld onder welke categorie van projecten, waarvoor ofwel een project-MER, ofwel een gemotiveerd verzoek tot ontheffing, ofwel een project-m.e.r.-screeningsnota moet worden opgesteld, de aangevraagde wijzigingen zouden vallen.

- Bezwaarelement 2 wordt niet gevolgd: De wijziging van uitvoeringstechniek wordt gedekt door het MER van de collector Neerpedebeek.

In het MER zijn de volgende passages relevant:

-pagina 41 (projectbeschrijving): 'Indien schade zou kunnen optreden door bijvoorbeeld zettingen, worden de uitvoeringstechnieken aangepast.' Het MER biedt dus (impliciet) de mogelijkheid af te wijken (i.f.v. het vermijden van negatieve milieueffecten zoals zettingen) van bepaalde uitvoeringstechnieken. In die zin kan, gesteld worden dat, op voorwaarde dat de wijziging leidt tot een verbetering op vlak van milieueffecten, een wijziging van de uitvoeringsmethode niet een nieuwe milieubeoordeling behoeft. Dit vermits de oorspronkelijke milieubeoordeling een worst case scenario betreft en een nieuwe milieubeoordeling geen extra relevante informatie zou opleveren voor wat betreft de ernst van de milieueffecten.

-Op pagina 111 van het MER kan men het volgende lezen: Waar het vanuit de conclusies van de andere disciplines (antropogeen milieu, fauna & flora, monumenten en landschappen) wenselijk is de invloedssfeer van de bemaling te beperken, kan de sleuf uitgegraven worden tussen damplanken, of kan een evenwaardige techniek toegepast worden.' Het MER dekt hierdoor niet alleen een uitvoeringstechniek met damplanken maar ook andere evenwaardige - technieken zoals het gebruik van een waterremmend scherm, retourbemaling...

-Bovendien staat er op pagina 128 van het MER: 'In sterk zettingsgevoelige bodems waar in de onmiddellijke nabijheid van gebouwen gewerkt wordt, dient het gebruik van damplanken grondig overwogen te worden. Bijkomend bodemonderzoek is aangewezen in

zettingsgevoelige bodems. Vermits het gebruik van damplanken enkel nodig is indien er risico is op schade aan gebouwen, wordt voor een meer gedetailleerde weergave van de milderende maatregelen per collectoronderdeel verwezen naar het deel antropogeen milieu.

- Bezwaarelement 3 wordt niet gevolgd: De uitvoering van de trillingsmetingen houdt verband met de mogelijke schade aan woningen en opritten. Het gevolg dat aan deze mogelijk geleden schade dient te worden gegeven behoort tot de privaatrechtelijke sfeer en wordt niet binnen de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag behandeld.

Het bezwaarschrift wordt aldus ontvankelijk maar niet gegrond verklaard.

Het schepencollege van de gemeente Dilbeek gaf op 16/03/2015 een gunstig advies op voorwaarde dat de vergunning slechts betrekking heeft op de aangevraagde werken.

Deze voorwaarde wordt niet uitdrukkelijk gekoppeld aan de afgifte van de vergunning omdat een vergunning zowieso enkel betrekking heeft op de aangevraagde werken.

HISTORIEK

- Voor het aanleggen van de collector 'Neerpedebeek fase 2 in de Rosweg, Lostraat, Isabellastraat, Ijsbergstraat, Roomstraat, Akkerstraat en Kleinveldweg werd op 23 februari 2012 een stedenbouwkundige vergunning afgeleverd door de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar (ref. 874.1/09/4/057; SV/127/2000/360).

-Voor het wijzigen van de uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector werd op 11 juni 2014 een proces-verbaal opgesteld door de inspectie RWO Vlaams-Brabant.

BESCHRIJVING VAN DE OMGEVING EN DE AANVRAAG

Het project Collector Neerpedebeek - fase 2 is vergund en reeds uitgevoerd (SV/127/2000/360).

Het doel van het project was het aansluiten van de rioleringen gelegen in het gebied tussen de Ninoofsesteenweg en de gemeente Sint-Pieters-Leeuw (deelgemeente Vlezenbeek) aan de collector Neerpedebeek fase 1 (Aquafinproject 99.249). Naast rioleringswerken worden ook wegeniswerken voorzien.

Het voorwerp van deze aanvraag is het melden van een gewijzigde uitvoeringsmethode (plannr. 99.250/1/07-2-7.12/21, 7.13/21, 9.13/24, 9.14/24, 9.20/24) en betreft aldus een regularisatieaanvraag. - Vanaf het kruispunt Rollestraat / Sint-Annastraat / Poverstraat is de collector in de Rollestraat gelegen op grote diepte. Oorspronkelijk wordt de uitvoeringswijze van dit deel van de collector voorzien, met damplanken.

Deze aanvraag meldt de aanleg van dit gedeelte van de collector (K1-1Q-K3-K4) binnen een smalwand in de plaats van damplanken. K3 wordt verplaatst.

- Vanaf K6 wordt het gedeelte van de collector (K6-K8-K48) in de Rollestraat tot aan het kruispunt Rollestraat / Herdebeekstraat aangelegd aan de hand van doorpersing in de plaats van de vergunde open sleuf binnen damplanken.

De vooropgestelde, wijzigingen betreffen uitvoeringswijzigingen met betrekking tot de wijze waarop de collector aangelegd wordt, voor het gedeelte Rollestraat tussen Poverstraat en Herdebeekstraat (= 400 m lengte), niet met betrekking tot diameter, niveaus en verhang van de collector.

-Voor het gedeelte tussen Poverstraat-bergbezinkbassin (K1-K3 -230 m lengte diameter 400 mm) was voorzien om de collector binnen damplanken aan te leggen als waterkerend scherm. Uit een bemalingsnota was immers gebleken dat de zettingen ingevolge bemaling ontoelaatbaar waren.

Omdat ook het aanbrengen en meer nog het uittrekken van damplanken geregeld oorzaak is van schadegevallen, werd door de aannemer voorgesteld de damplanken te vervangen door een smalwand, die evenzeer een waterkerend scherm vormt.

Gezien de diepte van de buizen (5,5 m à 6 m) diende de aanleg van de buizen dan wel te gebeuren binnen een continue beschoeiing om grondontspanning en vervorming smalwand te voorkomen.

Bij het aanbrengen van de smalwand werden trillingsmetingen uitgevoerd ter plekke van de belendende woningen; de opgemeten trillingen bleven overal onder de toegelaten normen.

-Het gedeelte bergbezinkbassin - Herdebeekstraat (K6-K8 (93 m diameter 1200 mm) en langs de Herdebeekstraat (K8-K47 - 66 m diameter 800 mm) insgelijks voorzien binnen damplanken om zelfde reden als hoger uiteengezet, werd uitgevoerd middels doorpersingen vanuit een centrale persput ter hoogte van K8. Voor deze techniek werd gekozen omdat het concept smalwand - continue beschoeiing toch nog een aanleiding gaf tot schademeldingen (hoofdzakelijk schade aan opritverhardingen - barsten). De persput werd uitgevoerd als een secanspalenwand binnenafmetingen 6,5 x 6,5 m.

WATERTOETS

Overeenkomstig artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 en latere wijzigingen betreffende het integraal waterbeleid dient de aanvraag onderworpen te worden aan de watertoets. Het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 (BS 31/10/2006) en latere wijzigingen stelt nadere regels vast voor de toepassing van de watertoets. De aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 5 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan.

De aanvraag is gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. De wijziging van de uitvoeringsmethode van de collector heeft geen relevant effect op het watersysteem.

Het Provinciebestuur Vlaams-Brabant, Dienst Waterlopen gaf, zoals voormeld, op 17/12/2014 een gunstig advies voor de aanvraag.

In alle redelijkheid dient geoordeeld te worden dat geen schadelijk effect wordt veroorzaakt.

...

BEOORDELING VAN DE GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING

Deze beoordeling - als uitvoering van art. 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling en met oog voor de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen - houdt rekening met de volgende criteria als uitvoering van art. 4.3.1. van de codex:

- functionele inpasbaarheid

De aanvraag is in overeenstemming met de geldende gewestplanvoorschriften voor wat betreft de werken in woongebied met landelijk karakter.

Voor de werken in parkgebied kan artikel 4.4.7 §2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening worden toegepast.

- mobiliteitsimpact

- schaal, ruimtegebruik en bouwdichtheid

zie rubriek 'Beschrijving van de omgeving en de aanvraag'.

De schaal en het ruimtegebruik zijn ruimtelijk aanvaardbaar.

- visueel-vormelijke elementen

De aanvraag heeft betrekking op een gewijzigde uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector. De werken bevinden zich ondergronds, zijn bijgevolg niet zichtbaar en hebben geen visuele impact op de omgeving.

- *cultuurhistorische aspecten*

Het projectgebied paalt deels aan het beschermd landschap 'Sint-Annakerk en omgeving' (19/01/1944).

Het project heeft geen negatieve invloed op dit landschap.

- *het bodemreliëf*

- *Vanaf het kruispunt Rollestraat / Sint-Annastraat / Poverstraat is de collector in de Rollestraat gelegen op grote diepte. Oorspronkelijk wordt de uitvoeringswijze van dit deel van de collector voorzien met damplanken.*

Deze aanvraag meldt de aanleg van dit gedeelte van de collector (K1-K2-K3-K4) binnen een smalwand in de plaats van damplanken. K3 wordt verplaatst.

- *Vanaf K6 wordt het gedeelte van de collector (K6-K8-K48) in de Rollestraat tot aan het kruispunt Rollestraat / Herdebeekstraat aangelegd aan de hand van doorpersing in de plaats van de vergunde open sleuf binnen damplanken.*

De wijziging van uitvoeringsmethode is ruimtelijk aanvaardbaar.

- *hinderaspecten, gezondheid, gebruiksgenot en veiligheid in het algemeen*

//

ALGEMENE CONCLUSIE

De aanvraag is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen en verenigbaar met een goede plaatselijke ruimtelijke ordening mits inachtnaam van onderstaande voorwaarden.

De gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar geeft de vergunning af aan de aanvrager, die ertoe verplicht is

...

2° de volgende voorwaarden na te leven:

-de vondstmeldingsplicht (artikel 8 van het Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het Archeologisch Patrimonium en latere wijzigingen).

..."

Dit is de bestreden beslissing.

IV. ONTVANKELIJKHEID VAN DE TUSSENKOMST

Uit het dossier blijkt dat het verzoek tot tussenkomst tijdig en regelmatig is ingesteld. Er worden geen excepties opgeworpen.

V. ONTVANKELIJKHEID VAN DE VORDERING TOT Vernietiging

Standpunt van de partijen

1.

Om hun belang te duiden geven de verzoekende partijen aan dat zij in de onmiddellijke buurt van het perceel van de aanvraag wonen en dat zij tijdens de uitvoering van de werken reeds schade geleden hebben aan hun woning, oprit en tuin.

De verzoekende partijen vrezen voor potentiële waardevermindering van hun eigendom als gevolg van de geleden en toekomstige schade door de uitgevoerde werken. Met voorliggende vordering beogen zij een nieuwe beslissing te bekomen dat conform de wettelijke regelgeving is, waarbij de impact van de uitgevoerde werken op de grondwaterhuishouding in een MER- of screeningsnota wordt onderzocht, om zodoende verdere toekomstige schade te vermijden.

De verzoekende partijen verwijzen voor vermelde schade naar het mogelijk overstromingsgevoelig gebied waarin de werken gebeurden, de gevoeligheid van het gebied voor zettingen als gevolg van bronbemaling, de vaststelling dat de te regulariseren werken volgens het proces-verbaal van 11 juni 2014 geen 'gebruikelijke ondergrondse constructies' betreffen zodat hiervoor geen vrijstelling van vergunning geldt in de zin van artikel 10, 4° van het Besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig van 16 juli 2010 is (hierna Vrijstellingsbesluit), naar de reeds geleden schade welke objectief werd vastgesteld, en naar het verslag van een tegenexpertisebureau van 8 april 2015 waarin wordt gesteld dat bijkomende of nieuwe toekomstige schade niet uitgesloten kan worden.

Zij merken tot slot nog op dat zij hun belang bij deze vordering niet verliezen door het feit dat de vergunning reeds werd uitgevoerd.

2.

De verwerende partij meent dat de verzoekende partijen geen actueel en persoonlijk belang hebben omdat zij geen voordeel zouden halen uit de vernietiging van de bestreden beslissing. Immers heeft de regularisatievergunning geen betrekking op het project 'collector Neerpèdebeek fase 2' zelf, maar enkel op de uitvoeringswijze van de aanleg van de collector op een bepaald gedeelte. In dat opzicht zou het herstel in de oorspronkelijke toestand niet mogelijk zijn gezien de collector dan opnieuw uitgegraven moet worden en erna terug ingegraven volgens de uitvoeringswijze die oorspronkelijk vergund was. Daarnaast zijn de werken reeds uitgevoerd, zodat de hinder en nadelen ten aanzien van de eigendommen van de verzoekende partijen zich al hebben voorgedaan.

De verwerende partij werpt nog op dat de omstandigheid dat de vernietiging van de bestreden beslissing aanleiding zou kunnen geven tot een burgerrechtelijke vordering ten laste van de tussenkommende partij, de verzoekende partijen geen belang bij voorliggende vordering verschaft.

3.

Ook de tussenkommende partij betwist het belang in hoofde van de verzoekende partijen op grond van een gebrek aan enig voordeel bij een eventuele vernietiging.

Zij wijst er op dat de bestreden beslissing een vergunning verleent voor beschermende maatregelen die onder meer moeten voorkomen dat de uitgegraven sleuf zou inkalven of onder water zou lopen. In de loop van de uitvoering van de oorspronkelijke beschermende maatregelen werd schade vastgesteld aan de aanpalende eigendommen zodat, om verdere schade te vermijden, de uitvoeringswijze van de beschermende maatregelen dienden aangepast te worden.

De tussenkomende partij betoogt vervolgens dat voor deze aanpassing van de uitvoeringswijze geen stedenbouwkundige vergunning vereist is. Zij wijst er hierbij op dat de voorliggende vergunning de aanhorigheden betreft bij de uitvoering van collector-, riolerings-, en wegeniswerken over een lang tracé. Een groot deel van deze collector-, riolerings- en wegeniswerken zou onder het openbaar domein liggen, zodat deze werken onder artikel 10, 5° 'gebruikelijke ondergrondse constructies en aansluitingen', en 6° 'gebruikelijke aanhorigheden' van het Vrijstellingsbesluit zouden vallen, en aldus vrijgesteld zijn van de vergunningsplicht. Voor de aanleg van het deel dat in privaat domein gelegen is, is wel een stedenbouwkundige vergunning vereist. De tussenkomende partij stelt dat de vergunningsplannen zoals gebruikelijk zowel de niet-vergunningsplichtige als vergunningsplichtige constructies omvatten, waarbij de hier aangevraagde werken onder de niet-vergunningsplichtige constructies vallen. Ook vermelden deze plannen zoals gebruikelijk niet op welke wijze deze leidingen in de ondergrond geplaatst worden, gezien dit de technische uitwerking van een constructie betreft. Bovendien zou een stedenbouwkundige vergunning altijd impliciet de toelating inhouden voor alle handelingen die nodig zijn om het aangevraagde bouwwerk, hier de collectorleidingen, te realiseren.

Daarnaast meent de tussenkomende partij dat de ondergrondse collectorleidingen ter hoogte van de woningen van de verzoekende partijen onder het openbaar domein geplaatst worden, en dat deze een gebruikelijke ondergrondse aansluiting in de zin van artikel 10, 5° van het Vrijstellingsbesluit betreft. Hierbij vormen de aangevraagde werken een noodzakelijke aanhorigheid, zodat ook deze vrijgesteld zijn van de vergunningsplicht in de zin van artikel 10, 6° van het besluit.

De verzoekende partijen hebben volgens de tussenkomende partij dan ook geen belang bij de nietigverklaring gezien de werken bij gebrek aan vergunningsplicht ook bij een vernietiging uitgevoerd mogen worden.

De tussenkomende partij wijst er nog op dat de verzoekende partijen de initiële stedenbouwkundige vergunning van 10 februari 2012 niet aangevochten hebben. Nochtans zou de hierbij vergunde oorspronkelijke uitvoeringswijze veel schadelijker zijn dan de gewijzigde manier, reden waarom de voorliggende wijziging ook werd doorgevoerd.

4.

De verzoekende partijen herhalen dat zij wel degelijk over een actueel, persoonlijk en wettig belang beschikken als aangelanden van niet-gebruikelijke en niet-vergunde ondergrondse constructies.

Zij verwijzen nogmaals naar de risico's verbonden aan de uitvoering van de te regulariseren werken en naar het voordeel welke zij nastreven zoals aangehaald in hun verzoekschrift. Hierbij menen zij dat het verwijderen van de betwiste werken mogelijk is en dat zij dit als voordeel nastreven.

Daarnaast werpen zij op dat de verwerende partij niet met enige bewijsstukken aantoont dat zij de voorliggende vordering zouden hebben ingediend om deze aan te wenden in het kader van de burgerlijke procedure.

Voorts betwisten de verzoekende partijen dat het een 'loutere wijziging van de uitvoering van de werken' betreft. Zij beogen immers dat een nieuwe vergunning wordt aangevraagd met alle relevante informatie inzake de uitgevoerde werken, zoals onder meer een MER- of screeningsnota, de impact op de grondwaterhuishouding, trillingsresultaten, en de impact van de permanente smalwand. Ook betreft het geen 'enkele' meters ondergrondse 'beschoeiingswerken'

zoals de tussenkomen de partij zou stellen, maar wel een “*permanente smalwand*” van “+/- 250 m lengte” “*van 12 meter diep*” “*langs beide zijden van de straat*” “*waterkerend*” “*aangebracht met een hoogfrequent trilblok*”, *alsmede een “permanente secanspalenwand” met “binnenafmetingen 6,5 x 6,5 m” “? meter diep”*. Evenmin zouden de werken geen gebruikelijke ondergrondse constructies of aanhorigheden betreffen.

De verzoekende partijen menen daarnaast dat zij de initiële vergunning van 10 februari 2012 niet dienden aan te vechten, gezien de te regulariseren werken hier geen deel van uitmaakten.

Tot slot stellen zij dat de tussenkomen de partij nergens aantoont dat het alternatief, met name het gebruik van damplanken, veel schadelijker zou zijn dan de effectieve werken, noch wordt dit in een MER-studie of andere studie onderzocht.

5.

In haar laatste nota volhardt de verwerende partij in haar standpunt dat de verzoekende partijen niet over het rechtens vereiste belang beschikken.

6.

De tussenkomen de partij herhaalt in haar laatste schriftelijke uiteenzetting dat de vernietiging van de bestreden beslissing de verzoekende partijen geen voordeel kan opleveren maar juist nadelige gevolgen zou hebben, gezien de straat weer open gelegd zou moeten worden en de werken zouden moeten uitgevoerd worden zoals initieel vergund en met de bijhorende grotere risico's op schade.

Daarnaast acht zij de stelling van de verzoekende partijen dat zij de initiële vergunning van 10 februari 2012 niet dienden aan te vechten omdat de te regulariseren werken hier geen deel van uitmaakten, weinig consequent.

Beoordeling door de Raad

1.

In overeenstemming met artikel 4.8.11, §1, eerste lid, 3° VCRO is het vereist dat de verzoekende partijen om als belanghebbende bij de Raad beroep te kunnen instellen, aantonen of aannemelijk maken dat zij rechtstreekse of onrechtstreekse hinder of nadelen door de bestreden beslissing kan ondervinden.

Het bestaan van hinder of nadelen en het oorzakelijk verband met de bestreden beslissing hoeven niet met onomstotelijke zekerheid te worden aangetoond. Het volstaat dat de verzoekende partijen de aard van de gevreesde hinder of nadelen afdoende concreet omschrijven, en dat zij aannemelijk maken dat er een rechtstreeks of onrechtstreeks oorzakelijk verband tussen die hinder of nadelen en de uitvoering van de bestreden beslissing kan bestaan. Het vereiste van een belang bij het beroep mag niet op een overdreven restrictieve of formalistische wijze worden toegepast. Het bestaan van effectieve hinder hoeft niet te worden bewezen. Het risico op hinder volstaat.

Een verzoekende partij moet daarnaast gedurende de ganse procedure blijk geven van een voortdurend en actueel belang, zodat zij, indien haar vordering in voorkomend geval gegrond blijkt, nog een voordeel kan halen uit de vernietiging van de bestreden beslissing.

2.

De bestreden beslissing verleent aan de tussenkomen de partij een regularisatievergunning voor een gewijzigde uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector ‘Neerpedebeek – fase 2’.

Meer bepaald werden de beschermende maatregelen die nodig zijn om de collector in de grond te kunnen aanleggen gewijzigd; in plaats van de plaatsing van darmwanden, werden smalwanden en secanspalen gebruikt, omdat de zettingen ingevolge bemaling, nodig voor het plaatsen van de damplanken, ontoelaatbaar bleken.

Uit het verzoekschrift blijkt, en dit wordt niet betwist, dat de verzoekende partijen in een van de straten wonen waar collectorleidingen in het kader van het project 'collector Neerpedebeek fase 2' werden geplaatst. Voorts blijkt dat de verzoekende partijen reeds schade hebben geleden tijdens de uitvoering van de werken. Zij wensen met voorliggende vordering te bekomen dat een onderzoek wordt gevoerd naar de impact van de uitgevoerde werken aan de hand van een project-MER of screeningsnota teneinde toekomstige schade met potentiële waardevermindering van hun eigendom als gevolg te vermijden.

De tussenkomenende partij betwist dat de te regulariseren werken vergunningsplichtig zijn.

Ingeval het voorwerp van de aanvraag zou vrijgesteld zijn van enige stedenbouwkundige vergunningsplicht, zou de Raad moeten vaststellen dat de verzoekende partijen niet doen blijken van het rechtens vereiste actuele belang bij haar vordering. In dat geval zou de gevorderde vernietiging aan de verzoekende partijen het door hen beoogde voordeel niet meer kunnen verschaffen. Na een eventuele vernietiging zou de verwerende partij immers niet anders meer kunnen doen dan vaststellen dat de aanvraag is vrijgesteld van vergunningsplicht.

Artikel 10, 4° van het Vrijstellingsbesluit, zoals van toepassing ten tijde van het nemen van de bestreden beslissing, bepaalt dat een stedenbouwkundige vergunning niet nodig is voor onder meer de volgende handelingen op het openbaar domein:

“ ...
Een stedenbouwkundige vergunning is niet nodig voor de uitvoering van de volgende handelingen op openbaar domein of op een terrein dat na de handelingen tot het openbaar domein zal behoren:
...
4° gebruikelijke ondergrondse constructies en aansluitingen;

5° gebruikelijke aanhorigheden;
...”

Bij wijziging door het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2016 werd aan de zinsnede in 4° toegevoegd: *“zoals installaties voor het transport of de distributie van drinkwater, afvalwater, elektriciteit, aardgas en andere nutsvoorzieningen;”*

In het verslag aan de Regering bij het oorspronkelijk Vrijstellingsbesluit van 16 juli 2010 wordt inzake artikel 10 het volgende gesteld:

“ ...
Artikel 10.
...
4° worden onder andere alle soorten ondergrondse leidingen en aanhorigheden bedoeld;
5° met de aanhorigheden worden bedoeld verlichtings- en elektriciteitspalen, verkeerssignalisatie, openbare telefooncellen, rustbanken, openbare toiletten, schuilhuisjes ten behoeve van het openbaar vervoer, onbemande camera's en allerlei straatmeubilair. Deze opsomming is niet limitatief. Dit kunnen ook bufferende,

afschermende en milderende maatregelen zijn langs wegen en spoorwegen, zoals geluidsbuftermaatregelen (bijvoorbeeld geluidsbermen, geluidsschermen), landschapsinpassing (vb. Landschapbermen)
...

De te regulariseren werken omvatten de plaatsing van schermen in de grond, met name een permanente smalwand (over een lengte van ongeveer 250 meter en met een diepte van 12 meter) en een permanente secanspalenwand.

Los van de vraag of deze werken een milderende maatregel uitmaken in de zin van 'gebruikelijke aanhorigheden' van artikel 10, 5° van het Vrijstellingsbesluit zoals de tussenkomende partij volhoudt, en los van de omstandigheid dat de werken zich ter hoogte van de percelen van de verzoekende partijen al dan niet volledig op het openbaar domein zouden bevinden, dient te worden vastgesteld dat uit het proces-verbaal van Inspectie RWO, afdeling Vlaams-Brabant van 11 juni 2014 blijkt dat inzake de werken een bouwmisdrijf wordt vastgesteld gezien vergunningsplichtige werken werden uitgevoerd zonder de nodige stedenbouwkundige vergunning. Meer bepaald zou de plaatsing van ondergrondse waterremmende schermen van ongeveer 10 cm dik en van secanspalen niet als een 'gebruikelijke' ondergrondse constructie kunnen gekwalificeerd worden waarvoor overeenkomstig artikel 10, 4° van bovenvermeld besluit een vrijstelling geldt. De tussenkomende partij stelt in haar uiteenzetting naar aanleiding van dit proces-verbaal dat het klopt dat het scherm en de secanspalen niet te beschouwen zijn als een gebruikelijke ondergrondse constructie, maar meent evenwel dat de ondergrondse collectorleiding op zich een gebruikelijke ondergrondse aansluiting is in de zin van punt 4° van artikel 10 en dat de wijze waarop deze wordt aangelegd, met name welke beschermende of milderende maatregelen worden genomen, een gebruikelijke aanhorigheid bij deze collectorleiding in de zin van artikel 10, 5° van het besluit uitmaken. Zodoende zijn de werken volgens haar te beschouwen als de aanhorigheden van een collectorleiding die vrijgesteld zijn van vergunning.

Evenwel kan niet ingezien worden op welke wijze de aangevraagde werken niet gebruikelijk zijn als ondergrondse constructie, maar wel als aanhorigheid. De tussenkomende partij overtuigt derhalve niet dat de plaatsing van een permanente smalwand en permanente secanspalenwand gebruikelijk zouden zijn. Zij laat bijgevolg na aan te tonen dat de aangevraagde werken onder de toepassingsvoorwaarden van artikel 10 Vrijstellingsbesluit vallen en aldus vrijgesteld zouden zijn van de vergunningsplicht.

3.

Daarnaast betwist de verwerende partij, hierin gevolgd door de tussenkomende partij in diens laatste schriftelijke uiteenzetting, dat de verzoekende partijen nog een voordeel kunnen halen uit de vernietiging van de bestreden beslissing nu dit zou impliceren dat de collector opnieuw wordt uitgegraven en dan terug ingegraven volgens de oorspronkelijke uitvoeringswijze, welke meer risico op schade heeft en aldus technisch niet uitvoerbaar is.

Evenwel gaat het rechtens vereiste belang in principe niet verloren door het loutere feit dat de werken volledig zijn uitgevoerd. De zienswijze van de verwerende partij komt erop neer dat vergunningsplichtige handelingen, zodra deze zijn uitgevoerd, immuun worden voor rechterlijke controle. Dat kan niet de bedoeling van de decretaal bepaalde belangvereiste zijn. Nog minder kan het de bedoeling van de belangvereiste zijn om de handelwijze van het voldongen feit te stimuleren.

Vastgesteld wordt dat de verzoekende partijen, verwijzende naar onder meer de reeds geleden schade en een tegenexpertise waarin gesteld wordt dat de gevolgen op langere termijn van de

gekozen uitvoeringsmethode en technieken voor deze werken op heden niet gekend zijn, en eventuele bijkomende of nieuwe toekomstige schade op heden niet kan uitgesloten worden, een aan de regelgeving conforme vergunningsbeslissing wensen te bekomen, waarbij voornamelijk de impact van de gekozen en uitgevoerde werken op de grondwaterhuishouding en de trillingsmetingen grondig worden onderzocht en gemotiveerd aan de hand van een project-MER of een screeningsnota.

Ook de tussenkomende partij stelt in haar schriftelijke uiteenzetting dat met de bestreden beslissing een vergunning verleend wordt voor beschermende maatregelen die in de loop van de uitvoering noodgedwongen aangepast werden om schade aan de aanpalende eigendommen te vermijden. Aldus blijkt dat de keuze van uitvoeringstechniek van belang is voor het risico op schade aan nabijgelegen eigendommen.

4.

Gegeven het voorgaande moet vastgesteld worden dat de verzoekende partijen doen blijken van een actueel belang, en dat zij voldoende aannemelijk maken dat zij hinder en nadelen kunnen ondervinden van de uitgevoerde werken. Er kan in redelijkheid dan ook niet betwist worden dat de thans bestreden beslissing hinderlijk en nadelig in de zin van artikel 4.8.16, §1, eerste lid, 3° VCRO kan genoemd worden in hoofde van de verzoekende partijen, en dit in zoverre de beslissing een regularisatievergunning verleent voor een wijziging van de uitvoeringstechniek die mogelijks schade aan hun eigendommen inhoudt.

De exceptie wordt verworpen.

5.

Uit het dossier blijkt dat de vordering voor het overige tijdig en regelmatig is ingesteld. Er worden hieromtrent geen excepties opgeworpen.

VI. ONDERZOEK VAN DE MIDDELEN

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

1.

De verzoekende partijen voeren in dit eerste middel de schending aan van de artikelen 4.7.26, §3 en 4.7.26, §4 VCRO.

Zij voeren aan dat de verwerende partij niet binnen de in artikel 4.7.26, §3 VCRO gestelde ordetermijn van 30 dagen het resultaat van het ontvankelijkheids- en volledigheidsonderzoek aan de tussenkomende partij als aanvrager heeft verstuurd en tevens nalaat uitdrukkelijk uitspraak te doen of er een milieueffectrapport over het project moet worden opgesteld.

Daarnaast zou het college van burgemeester en schepenen zijn advies samen met het proces-verbaal van het openbaar onderzoek en de gebundelde bezwaren niet binnen de ordertermijn van 30 dagen zoals bepaald in artikel 4.7.26, §4, 2°, b), 2) VCRO aan de verwerende partij hebben bezorgd.

Tot slot zou de verwerende partij niet tijdig, dit is niet binnen de vervaltermijn van zestig dagen vanaf de dag na het verstrijken van de adviseringstermijn, hetzij vanaf de ontvangst van het

advies van het college van burgemeester en schepenen overeenkomstig artikel 4.7.26, §4, 3° VCRO over de voorliggende aanvraag hebben beslist.

2.

De verwerende partij antwoordt dat zij het advies van het college van burgemeester en schepenen op 25 maart 2015 ontving zodat haar beslissing van 27 april 2015 tijdig is genomen.

Zij stelt dat de overige termijnen ordeterminen zijn.

3.

Ook de tussenkomenende partij wijst erop dat de termijn waarbinnen de verwerende partij een beslissing dient te nemen inzake de volledigheid en de ontvankelijkheid van een aanvraag een termijn van orde is. Hetzelfde betreft de termijn waarbinnen het college van burgemeester en schepenen haar advies samen met de stukken van het openbaar onderzoek aan de verwerende partij dient mee te delen. Het verstrijken van deze termijnen heeft aldus geen gevolgen.

De vervaltermijn van zestig dagen waarbinnen de verwerende partij over de aanvraag diende te beslissen zou daarentegen wel gerespecteerd zijn.

4.

In hun wederantwoordnota stellen de verzoekende partijen dat zij de weerlegging van de verwerende en de tussenkomenende partij volgen wat betreft de schending van artikel 4.7.26, §4 VCRO. Anderzijds blijven zij de schending van artikel 4.7.26, §3 VCRO aanvechten voor zover de verwerende partij nalaat uitdrukkelijk uitspraak te doen of er een milieueffectrapport over het project moet worden opgesteld. Dit diende zij volgens de verzoekende partijen overeenkomstig artikel 4.7.26, §3, tweede lid VCRO te doen bij gebreke van een beslissing over de ontvankelijkheid en volledigheid van de aanvraag binnen de vooropgestelde termijn van 30 dagen.

5.

In haar laatste nota stelt de verwerende partij te volharden in de argumentatie uit haar antwoordnota.

6.

De tussenkomenende partij betoogt dat vermeld artikel met verplichting tot een uitspraak over het al dan niet moeten opstellen van een milieueffectrapport enkel geldt voor dossiers die vallen onder toepassing van de Mer-wetgeving, hetgeen de verzoekende partijen niet zouden aantonen. Zij verwijst hiertoe naar het antwoord in de bestreden beslissing waarbij het betrokken bezwaar van de verzoekende partijen werd afgewezen. Hieruit zou duidelijk blijken om welke reden de verwerende partij meende dat aan de Mer-regelgeving voldaan was en de opmaak van een project-MER niet vereist was.

Beoordeling door de Raad

1.

Waar de verzoekende partijen opwerpen dat de termijnen zoals bepaald in §3 en §4, 2°, b), 2) van artikel 4.7.26 VCRO niet zouden zijn nageleefd, respectievelijk inzake de mededeling van het resultaat van het volledigheds- en ontvankelijkheidsonderzoek aan de tussenkomenende partij als aanvrager, en de mededeling door het college van burgemeester en schepenen aan het vergunningverlenende bestuursorgaan van het proces-verbaal van het openbaar onderzoek, de gebundelde bezwaren en haar eigen advies, dient samen met de verwerende en de tussenkomenende partij te worden vastgesteld dat de hierin voorgeschreven termijnen, termijnen

van orde uitmaken. Aan het verstrijken van deze termijn zijn dan ook geen automatische sancties verbonden door de regelgever. De aangevoerde schendingen zijn dan ook niet dienstig.

Daarnaast werpen de verzoekende partijen tevens op dat de verwerende partij niet binnen de vervaltermijn van zestig dagen zoals bepaald in §4, 3° van artikel 4.7.26 VCRO een beslissing over de vergunningsaanvraag heeft genomen. Evenwel dienen ook hier de verwerende en de tussenkomenende partij gevolgd te worden waar zij stellen dat uit de gegevens van het dossier blijkt dat de bestreden beslissing van 27 april 2015 wel degelijk binnen de termijn van zestig dagen na de mededeling door het college van burgemeester en schepenen van het proces-verbaal van het openbaar onderzoek, de gebundelde bezwaren en haar eigen advies werd genomen. Dit middelonderdeel mist aldus feitelijke grondslag.

In hun wederantwoordnota stellen de verzoekende partijen de voorgaande weerlegging van de verwerende en de tussenkomenende partij te volgen, zodat zij niet langer blijken aan te dringen op het invoeren van de betrokken schendingen.

2.

Wel volharden de verzoekende partijen nog in de aangevoerde schending van artikel 4.7.26, §3 VCRO voor zover de verwerende partij in haar beslissing nagelaten heeft uitspraak te doen of er een milieueffectrapport over het project moet worden opgesteld, gezien dit in vermelde bepaling zou worden voorgeschreven in geval de verwerende partij niet binnen de ordetermijn van 30 dagen het resultaat van het volledigheidsonderzoek en ontvankelijkheidsonderzoek aan de tussenkomenende partij heeft bezorgd.

Artikel 4.7.26, §3, tweede lid VCRO, zoals van toepassing ten tijde van het nemen van de bestreden beslissing, bepaalt het volgende:

“ ...

Het resultaat van het ontvankelijkheids- en volledigheidsonderzoek wordt per beveiligde zending aan de aanvrager verstuurd, binnen een ordetermijn van dertig dagen, ingaand de dag na deze waarop de aanvraag werd ingediend. Bij gebreke hieraan wordt de procedure voortgezet. In dat geval doet de vergunningverlenende overheid uitdrukkelijk uitspraak in haar beslissing of er een milieueffectrapport over het project moet worden opgesteld. Zo ja, dan weigert ze de aangevraagde vergunning toe te kennen.

...”

Uit het dossier blijkt, zoals ook door de verzoekende partij in haar uiteenzetting aangehaald, dat de verwerende partij wel degelijk het resultaat van het ontvankelijkheids- en volledigheidsonderzoek aan de tussenkomenende partij heeft bezorgd, zij het niet binnen de ordetermijn van 30 dagen, zodat de premisse van voormelde bepaling *in casu* niet geldt. Daarnaast moet met de tussenkomenende partij vastgesteld worden dat in de bestreden beslissing naar aanleiding van de ingediende bezwaren wel degelijk wordt onderzocht en gemotiveerd of een milieueffectenrapportage vereist is, waarbij geoordeeld wordt dat dit niet het geval is. De verzoekende partijen betrekken deze beoordeling niet in hun betoog en tonen het tegendeel, en aldus de schending van artikel 4.7.26, §3 VCRO, niet aan.

Het middel wordt verworpen.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

1.

In een eerste onderdeel voeren de verzoekende partijen de schending aan van artikel 4.3.2, §2 en §3 van het decreet van 5 april 1995 houdende de algemene bepalingen inzake milieubeleid (hierna: DABM), van bijlage II (categorie 10-Infrastructuurprojecten, 11-Andere projecten en 13-Wijzigingen en uitbreidingen van projecten) van het besluit van de Vlaamse regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage, zoals gewijzigd bij besluit van 1 maart 2013 (hierna: MER-besluit), van artikel 6, 10° en 7, 5° van het besluit van de Vlaamse regering van 28 mei 2004 betreffende dossiersamenstelling van de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning (hierna: Besluit Dossiersamenstelling), en/of van artikel 4.3.2, §2bis en §3bis van het DABM, van bijlage III (11-Andere projecten en 13-Wijziging of uitbreiding van projecten) van het MER-besluit.

In een tweede onderdeel werpen zij de schending op van de beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid het zorgvuldigheidsbeginsel, de vergewisplicht, het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel, alsmede de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: Motiveringswet).

In hun uiteenzetting verwijzen zij vooreerst naar hun bezwaar terzake opgeworpen tijdens het openbaar onderzoek waarbij zou toegelicht zijn dat de aanvraag MER-plichtig is.

De verzoekende partijen merken vervolgens op dat de verwerende partij in haar beslissing het advies van het college van burgemeester en schepenen vermeldt zonder deze te beoordelen of te vermelden of zij zich diens standpunt eigen maakt. Daarbij zou niet geantwoord zijn op hun bezwaar waarom de aanstipijst bij de regularisatieaanvraag vermeldt dat een milieueffectrapport toegevoegd is, terwijl dit niet het geval is. Daarnaast stellen zij dat bij de behandeling van het tweede bezwaar verwezen wordt naar het 'MER van de collector Neerpedebeek', zonder evenwel te speciëren welk MER wordt bedoeld, of deze bij de aanvraag op te nemen.

Voorts menen zij dat in tegenstelling tot wat in de bestreden beslissing wordt geantwoord, de aanvraag duidelijk betrekking heeft op reeds uitgevoerde werken inzake het project 'collector Neerpedebeek fase 2, die deel uitmaakt van het zuiveringsgebied Sint-Pieters-Leeuw en de rioolwaterzuiveringsinstallatie aldaar. Zij wijzen er op dat voor de werken in het kader van de 'Collector Neerpedebeek fase,1, 2 en 3' op 22 maart 2004 reeds een MER-rapport werd opgesteld alsook een aanvullende ontheffingsbeslissing op 1 februari 2012, waarbij de werken steeds werden gecategoriseerd als mer-plichtige projecten van bijlage II. De verzoekende partijen verwijzen vervolgens op de inmiddels gewijzigde wetgeving inzake milieueffectenrapportage en halen de voor de aanvraag relevante bepalingen uit Bijlage I, II en III aan. De verzoekende partijen menen dat noch op basis van de aanvraag, noch van de stedenbouwkundige vergunning kan opgemaakt worden onder welke categorie van Bijlage I, II en III de aangevraagde werken vallen, bij gebrek aan geactualiseerde gegevens hierin. Zodoende konden het college van burgemeester en schepenen en de verwerende partij niet met kennis van zaken beslissen.

Volgens de verzoekende partijen staat wel vast dat de aanvraag betrekking heeft op een rioolwaterzuiveringsinstallatie en dat er reeds een MER-vergunning werd verleend voor werken behorende onder bijlage II van het MER-besluit, zodat de aanvraag ook nu onderhevig is aan een

milieueffectenrapportage, en dit ofwel onder categorie 10,11 of 13 van Bijlage II, ofwel onder categorie 11 of 13 van Bijlage III.

Tot slot wijzen de verzoekende partijen erop dat de aanvraag gebrekkig is samengesteld gezien noch een milieueffectrapport, een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r. screeningsnota werd toegevoegd.

2.

In haar antwoordnota betwist de verwerende partij dat een nieuw milieueffectrapport moest worden opgesteld. Immers werd het project 'collector Neerpedebeek fase 2' reeds eerder vergund en zijn de werken volledig uitgevoerd.

Voor het project in zijn geheel werd daarnaast een MER opgesteld en conform verklaard, en voor het project 'collector Neerpedebeek fase 2' werd door de dienst MER een ontheffingsbeslissing genomen welke voor vier jaar geldig zou zijn. Zowel het MER als de ontheffingsbeslissing zouden bij het aanvraagdossier als bijlagen gevoegd zijn, zodat dit dan ook werd aangeduid in de aanstiplijst van de aanvraag.

Daarnaast moet er volgens de verwerende partij van uitgegaan worden dat zij het standpunt van het college van burgemeester en schepenen tot de hare maakt door deze uitdrukkelijk over te nemen en geen afzonderlijk passage te wijden aan de milieueffectrapportage. Zodoende diende zij de bezwaren van het openbaar onderzoek niet opnieuw te motiveren. De motiveringsplicht zou niet zover reiken dat zij elk opgegeven motief nogmaals zou moeten motiveren, en de vergunningverlenende overheid zou niet elk bezwaar afzonderlijk en uitdrukkelijk moeten beoordelen.

Tot slot maakt de omstandigheid dat de verzoekende partijen hebben laten blijken bezwaren te hebben tegen het verlenen van de vergunning, maar dat deze toch werd verleend, geen schending uit van het zorgvuldigheids- of het redelijkheidsbeginsel.

3.

De tussenkomen partij stelt vast dat de verzoekende partijen er niet in slagen aan te tonen dat onderhavig project onder één van de door hen aangehaalde categorieën uit Bijlage I, II of III voorkomt.

Zo zou de aanvraag niet onder Bijlage I-17 vallen gezien deze geen betrekking heeft op de bouw van een rioolwaterzuiveringsinstallatie maar enkel op de uitvoeringswijze voor de plaatsing van collectorleidingen. Ook Bijlage II-10, k) zou niet van toepassing zijn gezien de buisleidingen wel binnen de rooilijnen van de openbare weg liggen. Daarnaast zouden de werken evenmin worden uitgevoerd in bijzonder beschermd gebied en niet meer dan tien kilometer lang zijn. Bijlage II-11, c) en Bijlage III-11 c) en 13 zouden ook niet gelden gezien de aanvraag geen betrekking heeft op de bouw van een rioolwaterzuiveringsinstallatie noch gelegen zijn in een bijzonder beschermd gebied. Tot slot zou ook Bijlage II-13 niet van toepassing zijn omdat deze bepaling enkel betrekking heeft op wijzigingen en uitbreidingen van projecten die op zich aan de MER-plicht onderworpen zijn, wat *in casu* niet het geval is.

Gezien hieruit volgt dat er geen verplichting bestond om een project-MER op te maken, een ontheffing hiervan te bekomen of een project-m.e.r. screeningsnota uit te werken, kan de aanvraag dan ook niet onvolledig zijn door geen van deze documenten toe te voegen. De tussenkomen partij verwijst naar de terechte conclusie terzake in de bestreden beslissing ter weerlegging van het bezwaar van de verzoekende partijen. Deze zouden niet aantonen dat de weerlegging, foutief, niet afdoende of kennelijk onredelijk zou zijn.

Daarnaast zou de verwerende partij het advies van het college van burgemeester en schepenen waarbij zij zich volledig aansluit, niet extra moeten beoordelen. Uit de bestreden beslissing zou bovendien afdoende blijken dat de verwerende partij zich bij het advies aansluit en waarom.

Door de verzoekende partijen zou ook niet aangetoond worden dat de onjuiste aanduiding dat een milieueffectenrapport zou bijgevoegd zijn, zou kunnen leiden tot de onwettigheid van de beslissing. Immers blijkt uit de omstandigheid dat in de beslissing overwogen wordt dat geen MER-plicht geldt, dat deze aanduiding een loutere vergissing betrof.

Uit de omstandigheid dat voor het ruimere collectorproject een MER werd opgemaakt, volgt volgens de tussenkomenende partij daarnaast niet dat de voorliggende aanvraag MER-plichtig is. De verwerende partij zou met de aanhaling van het opgemaakte MER juist wijzen op het feit dat de aanvraag reeds onderdeel uitmaakt van dit MER en in dit kader onderzocht werd. De betrokken passage in de bestreden beslissing inzake de inhoud van het MER, waarvan de verzoekende partijen de kennelijke onredelijkheid of onjuistheid niet aantonen, zou bewijzen dat in casu geen MER diende opgesteld te worden.

4.

De verzoekende partijen ontkennen in weerwil van wat de verwerende partij repliceert dat het MER van 22 maart 2004 of de ontheffingsbeslissing van 1 februari 2012 bij het aanvraagdossier gevoegd waren. Bovendien bevestigt de tussenkomenende partij in haar uiteenzetting dat de aanvraag deze documenten niet bevatten.

Voorts menen de verzoekende partijen dat er in ieder geval sprake is van een 'wijziging of uitbreiding van projecten' van bijlage I, II of III van het MER-Besluit waarvoor reeds een vergunning is afgegeven en die zijn of worden uitgevoerd in de zin van punt 13) van Bijlage III. Zij wijzen er daarnaast op dat de stedenbouwkundige vergunning van 10 februari 2012, waarvan de bestreden beslissing de regularisatie vormt, vermeldt dat het project destijds MER-plichtig is. Voorts betwisten zij dat de werken de wijziging van een uitvoeringsmethode betreft waarvoor geen nieuw MER of ontheffingsbeslissing meer nodig is. Immers gaat het gelet op de specifieke aard van de werken niet om een loutere wijziging van uitvoering van het project, noch om gebruikelijke of tijdelijke constructies, of om gebruikelijke aanhorigheden. De uitvoeringstechniek zou bovendien betrekking hebben op de permanente plaatsing van vaste constructies in de ondergrond. De omstandigheid dat de werken reeds uitgevoerd zijn, doet volgens de verzoekende partijen geen afbreuk aan voorgaande vaststellingen, gezien de werken of de impact ervan niet opgenomen of onderzocht werden in het MER of de ontheffingsbeslissing. Het verweer van de verwerende partij zou tot slot als een *a posteriori* motivering moeten verworpen worden.

5.

In haar laatste nota stelt de verwerende partij te volharden in de argumentatie uit haar antwoordnota. Zij merkt voorts op dat voor zover de verzoekende partijen hun middelen in de wederantwoordnota verder uitwerken en aanvullen, dit laattijdig en op onontvankelijke wijze gebeurt, gezien de wederantwoordnota tot doel heeft te antwoorden op de replieken en niet om het middel anders of verder te gaan ontwikkelen ten aanzien van het verzoekschrift.

6.

In haar laatste schriftelijke uiteenzetting herneemt de tussenkomenende partij de repliek uit haar schriftelijke uiteenzetting.

Beoordeling door de Raad

1.

Voor zover de verzoekende partijen de schending van het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel inroepen, dient te worden vastgesteld dat zij deze schendingen verder niet toelichten, zodat deze op onontvankelijke wijze worden opgeworpen.

Wat de aangevoerde vergewisplicht betreft, moet opgemerkt worden dat dit geen beginsel van behoorlijk bestuur betreft zodat dit dan ook niet dienstig kan worden ingeroepen als mogelijke onwettigheidsgrond.

2.

In het eerste middelonderdeel van dit tweede middel herhalen de verzoekende partijen hun bezwaar zoals opgeworpen tijdens het openbaar onderzoek inzake voorliggende aanvraag, met name dat de aanvraag onderworpen zou zijn aan de vereiste van een milieueffectenrapportage maar dat het dossier dit niet bevat, noch een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r. screeningsnota bevat.

De verwerende partij heeft in de bestreden beslissing op dit bezwaar geantwoord dat de voorliggende aanvraag, met name voor wijzigingen aan de uitvoeringsmethode voor de aanleg van een collector, niet MER-plichtig is aangezien deze niet zijn opgenomen in de Bijlage I, II en III van het MER-besluit, en dat in het bezwaar van de verzoekende partijen nergens wordt aangeduid onder welke categorie van projecten waarvoor vermelde verplichting geldt de aangevraagde wijzigingen dan wel zouden vallen.

In hun verzoekschrift verwijzen de verzoekende partijen dit keer naar verschillende bepalingen van Bijlage I, II en III van het MER-Besluit zoals ondertussen gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 1 maart 2013 inzake de nadere regels van de project-m.e.r.-screening, op grond waarvan zij menen dat de voorliggende aanvraag onderworpen is aan een project-MER, een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r screeningsnota. Evenwel laten zij ook in deze uiteenzetting na op concrete wijze aan te duiden op welke wijze de aanvraag zou voldoen aan de toepassingsvoorwaarden van de aangehaalde bepalingen uit de Bijlagen. Met andere woorden voeren de verzoekende partijen niet aan welke voorwaarden uit de aangevoerde bepalingen overeenstemmen met de eigenschappen van voorliggende aanvraag, en laten zij in het midden of de aanvraag nu valt onder Bijlage I, II of III van het MER-Besluit. Ook in hun wederantwoordnota brengen zij hierover geen verduidelijking. De stelling dat er in alle geval sprake is van een 'wijziging of uitbreiding van projecten' in de zin van punt 13 van Bijlage III van het MER-Besluit en dat de aanvraag betrekking heeft op een rioolwaterzuiveringsinstallatie brengt evenmin enige verduidelijking over de precieze categorie van Bijlage I, II of III van het MER-besluit waartoe de wijziging van de uitvoeringswijze van het vergund project 'Collector Neerpedebeek fase 2' zou behoren en op grond van welke kenmerken. Noch de omstandigheid dat naar aanleiding van de vorige twee wijzigingen inzake het project 'Collector Neerpede fase 2' een ontheffingsbeslissing werd genomen en hierin werd gesteld dat het project MER-plichtig is op grond van de toen geldende regelgeving, noch dat het gehele project 'Collector Neerpede' MER-plichtig was op grond van de toen geldende regelgeving, tonen op zich aan dat voorliggende aanvraag tot wijziging van de uitvoeringswijze van het project 'Collector Neerpede fase 2' thans MER-plichtig is of onderworpen dient te worden aan een project-MER, een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r screeningsnota.

Gezien de verzoekende partijen niet aantonen dat een project-MER, een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r screeningsnota vereist is, kunnen zij evenmin ernstig opwerpen dat de betreffende documenten niet bij de huidige aanvraag zijn gevoegd, noch dat het Besluit

Dossiersamenstelling zou geschonden zijn doordat op de aanstiplijst bij de aanvraag wel degelijk werd aangeduid dat er een milieueffectrapport is gevoegd maar dit in werkelijkheid niet gebeurde.

Daarnaast wordt in de bestreden beslissing verwezen naar het MER dat werd opgesteld voor het project van de Collector Neerpedebeek in zijn geheel. Hierbij wordt verwezen naar passages waarin de wijziging in uitvoeringswijze reeds aan bod zou komen en onderzocht worden. De verzoekende partijen betrekken deze overwegingen niet in hun uiteenzetting, zodat zij ook op die wijze nalaten aan te tonen dat er nog een milieueffectenrapport moest opgesteld worden voor voorliggende aanvraag.

Waar de verzoekende partijen opwerpen dat de verwerende partij hierbij het advies van het college van burgemeester en schepenen, waarin op de bezwaren wordt geantwoord, louter vermeldt zonder dit advies te beoordelen of het zijne te maken, dient te worden opgemerkt dat uit de overname van de overwegingen van het advies kan worden afgeleid dat de verwerende partij dit standpunt van het college van burgemeester en schepenen deelt. De verwerende partij kan zich tevens voor haar beoordeling aansluiten bij hetgeen het college van burgemeester en schepenen oordeelde, zonder afbreuk te doen aan de motiveringsplicht.

Daarnaast lijken de verzoekende partijen verkeerdelijk aan te nemen dat de verwerende partij alle tijdens het openbaar onderzoek opgeworpen bezwaren dient te behandelen. De verwerende partij is er immers in het licht van de op haar rustende motiveringsplicht niet toe gehouden te antwoorden op elk beroepsargument van de verzoekende partijen. Als orgaan van actief bestuur volstaat het dat de verwerende partij op een duidelijke manier de redenen vermeldt die geleid hebben tot het nemen van haar beslissing. De Raad dient na te gaan of de vergunningsbeslissing gedragen is door motieven die in feite juist en in rechte pertinent zijn. Deze motieven moeten tevens vermeld worden in de bestreden beslissing zelf en moeten op een duidelijke en afdoende wijze weergegeven waarom het vergunningverlenend bestuursorgaan tot die beslissing is gekomen.

Vermits het vergunningverlenend bestuursorgaan in dit verband beschikt over een discretionaire bevoegdheid, kan en mag de Raad zijn beoordeling omtrent de eisen van een goede ruimtelijke ordening niet in de plaats stellen van het vergunningverlenend bestuursorgaan. In de hem opgedragen legaliteitsbeoordeling kan de Raad enkel rekening houden met die motieven die opgenomen zijn in de bestreden beslissing en dient de Raad na te gaan of de verwerende partij haar appreciatiebevoegdheid naar behoren heeft uitgeoefend, meer specifiek of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij deze correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot het bestreden besluit is kunnen komen.

Uit de bestreden beslissing blijkt, mede gelet op het standpunt dat met het college van burgemeester en schepenen wordt gedeeld, afdoende op grond van welke overwegingen de verwerende partij de bezwaren van de verzoekende partijen ongegrond acht en deze zijn voor de verzoekende partijen kenbaar bij lezing van de bestreden beslissing.

Zoals hierboven is gebleken, tonen de verzoekende partijen niet aan dat de aangevraagde handelingen dienen te onderworpen worden aan een milieueffectenrapportage, noch dat de overwegingen, gelet op het beperkt en eerder algemeen geformuleerde bezwaar van de verzoekende partijen terzake, in de bestreden beslissing niet afdoende, onzorgvuldig of kennelijk onredelijk zouden zijn.

Het middel wordt verworpen.

C. Derde middel

Standpunt van de partijen

1.

In het derde middel verwijzen de verzoekende partijen voor het eerste onderdeel naar de regelgeving aangevoerd onder het eerste onderdeel van het tweede middel, waar zij zouden aantonen dat de aanvraag onderworpen is aan een milieueffectrapportage, maar de betrokken regelgeving zou zijn geschonden en nergens de impact van de werken op de aanzienlijke milieueffecten werd onderzocht.

In een tweede onderdeel voeren zij de schending aan van de beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid het zorgvuldigheidsbeginsel, de vergewisplicht, het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel, alsmede van de Motiveringswet, en van artikel 8, §2 en §4 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003 (hierna: DIWB).

Vooreerst hernemen de verzoekende partijen hun bezwaar opgeworpen tijdens het openbaar onderzoek, waarbij werd betoogd dat het zeer ingrijpende werken betreft en werd aangehaald dat de invloed van de aanleg van betonwanden en secanspalen op het milieu nergens werd onderzocht, noch de langetermijneffecten werden in kaart gebracht voor onder meer de ondergrondse waterhuishouding en de bodemverzakkingen en zettingen bij grondwerken. Zij verwezen hierbij naar de reeds bestaande vier breuklijnen ter hoogte van hun huizen en naar het feit dat er nog steeds geen grondexpert werd aangesteld.

Zij stellen vervolgens dat de verwerende partij enkel het advies van het college van burgemeester en schepenen vermeldt zonder deze te beoordelen of te vermelden of zij zich dit standpunt eigen maakt. In dit standpunt zou niet afdoende worden gemotiveerd waarom hun bezwaren, die nochtans ruim waren toegelicht, worden weerlegd. Daarnaast zou in het betrokken antwoord niet worden verduidelijkt welk MER bedoeld wordt, noch werd deze in de aanvraag opgenomen. De verzoekende partijen weerleggen het antwoord op hun bezwaar inzake de impact van de werken op aanzienlijke mogelijke milieueffecten vervolgens op concrete wijze.

Daarnaast stellen zij dat ook de dienst Inspectie van RWO, afdeling Vlaams-Brabant oordeelde dat de werken niet als 'gebruikelijke' ondergrondse constructies kunnen gekwalificeerd worden. Het tegenexpertisebureau zou in zijn verslag van 8 april 2015 gesteld hebben dat het om een 'première' gaat, waar niet de minste studie is gedaan naar de mogelijke impact op de grondwaterhuishouding, en zelf bijkomende of nieuwe toekomstige schade op heden niet kan uitgesloten worden.

De verzoekende partijen herhalen dat de impact van de werken op de aanzienlijke mogelijke milieueffecten nergens werd onderzocht, en dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld het plan MER 'Masterplan Antwerpen', waar het effect van waterremmende schermen wel degelijk werd onderzocht. Voorts verwijzen de verzoekende partijen naar een passage waaruit zou blijken dat het MER zelf, los van de uitvoering van een waterremmend scherm, op een mogelijk verstoorde zone wijst als gevolg van het aanleggen van de sleuf zelf. In voorliggende aanvraag zou evenwel nergens onderzocht zijn wat het effect is op het grondwaterprofiel van een 12 meter diep permanent waterremmend scherm over een afstand van 250 meter langs beide kanten van de straat. In de bestreden beslissing zou de verwerende partij bij de watertoets het advies van de dienst Waterlopen louter overnemen zonder te beoordelen en te motiveren waarom het bezwaar van de verzoekende partijen niet wordt weerhouden, maar zou wel worden bevestigd dat de aanvraag dient onderworpen te zijn aan de watertoets. Louter stellen dat in alle redelijkheid dient

geoordeeld te worden dat de uitvoeringsmethode geen effect heeft op het watersysteem, is volgens de verzoekende partijen niet afdoende in het licht van artikel 8, §2 DIWB. Evenmin zou dit volstaan in het licht van artikel 8, §4 DIWB dat stelt dat voor vergunningsplichtige activiteiten die onderworpen zijn aan een milieueffectenrapportage, de analyse en evaluatie van het al dan niet optreden van een schadelijk effect in dit rapport dient te geschieden.

2.

De verwerende partij antwoordt dat het betrokken bezwaar in het advies van het college van burgemeester en schepenen oordeelkundig werd weerlegd met verwijzing naar de relevante passages in het MER.

Inzake de watertoets stelt zij dat deze wel degelijk oordeelkundig werd gemotiveerd.

Door de overwegingen in het standpunt van het college van burgemeester en schepenen uitdrukkelijk over te nemen en dit advies te volgen, moet er bovendien van uitgegaan worden dat zij dit standpunt tot de hare maakt, en kunnen de verzoekende partijen nagaan en vaststellen waarom de vergunning werd verleend. In die zin diende zij de bezwaren van het openbaar onderzoek niet opnieuw te motiveren. De motiveringsplicht zou niet zover reiken dat zij elk opgegeven motief nogmaals zou moeten motiveren, en de vergunningverlenende overheid zou niet elk bezwaar afzonderlijk en uitdrukkelijk moeten beoordelen. Evenmin zou de omstandigheid dat de verzoekende partijen hebben laten blijken bezwaren te hebben tegen het verlenen van de vergunning en dat deze toch werd verleend, geen schending uitmaken van het zorgvuldigheids- of het redelijkheidsbeginsel.

3.

Voor zover de verzoekende partijen zouden wijzen op de verplichting om de mogelijke impact op het milieu middels een milieueffectenrapport te onderzoeken, verwijst de tussenkomenende partij naar haar weerlegging van het tweede middel, waarbij werd betoogd dat de opmaak van een MER, een verzoek tot ontheffing of een project-m.e.r. screeningsnota niet vereist is.

Daarnaast zou de verwerende partij het project beoordeeld hebben op de mogelijke effecten van de aanvraag in het kader van artikel 4.3.1 VCRO. Ook werd de aanvraag in de bestreden beslissing volgens de tussenkomenende partij getoetst aan artikel 8 van het DIWB, zowel in een afzonderlijke watertoets als in de weerlegging van de bezwaren. De verzoekende partijen zouden er niet in slagen aan te tonen dat deze motivering foutief of niet afdoende is, gezien zij niet bewijzen dat er schadelijke effecten op de waterhuishouding te verwachten zijn. Zij zouden zich daarentegen beperken tot algemene, vage beweringen dat waterremmende schermen een negatieve impact zouden kunnen hebben, zonder dit evenwel te bewijzen.

Het citaat uit het plan-MER over het Masterplan Antwerpen zou bovendien niet relevant zijn, gezien niet blijkt dat de permanente waterremmende schermen hier vergelijkbaar zijn met de smalwanden ter ondersteuning van een sleuf voor de aanleg van een collectorleiding. Dit plan-MER zou verder besluiten dat er zich slechts beperkte grondwaterstijgingen en -dalingen voordoen, en dat er slechts weinig invloed zal zijn op de grondwatertafel en het oppervlaktewatersysteem in het algemeen.

Evenmin zou de verwijzing naar de geleden schade ingevolge de nieuwe uitvoeringswijze relevant zijn. Enerzijds zou dit immers louter een burgerrechtelijk probleem betreffen dat buiten de beoordelingsbevoegdheid van de Raad valt en is er een burgerlijke procedure hangende tussen haar en de eerste verzoekende partij, anderzijds zou de watertoets enkel betrekking hebben op mogelijke schadelijke effecten op de waterhuishouding, en niet op elk schadelijk effect op bijvoorbeeld de eigendom van verzoekende partijen. Bovendien zou niet vaststaan dat de

geleden schade een gevolg is van wijzigingen in de waterhuishouding. De oorspronkelijke uitvoeringswijze met plaatsing van een darmwand na bemaling zou volgens de tussenkommende partij tot slot een veel groter risico op schade meegebracht hebben.

4.

In hun wederantwoordnota stellen de verzoekende partijen dat het kennelijk onredelijk en onzorgvuldig is om de aangevraagde werken te beperken tot loutere uitvoeringsmethode zonder hierbij de negatieve impact op de waterhuishouding te onderzoeken, terwijl een vergunning wordt verleend voor constructies, met name de plaatsing van een dubbel ondoordringbaar scherm van 250 meter op 12 meter diep in de ondergrond.

De verwerende en de tussenkommende partij zouden geen gefundeerde repliek formuleren op de door de verzoekende partijen aangehaalde verplichting uit artikel 8, §4 DIWB.

Daarnaast zouden nergens in het aanvraagdossier gegevens vermeld worden op grond waarvan de watertoets kan beoordeeld worden, zodat de provinciale dienst Waterlopen de aanvraag niet in alle redelijkheid kan beoordeeld hebben en de verwerende partij onmogelijk zou kunnen geoordeeld hebben dat het advies van deze dienst geen gebreken vertoont.

Vervolgens argumenteren de verzoekende partijen dat zij de toets in artikel 4.3.1, §2 VCRO zoals aangehaald door de tussenkommende partij niet uit het oog verloren hebben. Zij verwijzen tevens naar artikel 1.1.4 VCRO waaruit zou volgen dat de gevolgen voor het leefmilieu bij de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening moeten betrokken worden. Daarnaast wijzen zij op een passage van de memorie van toelichting waar als hinderaspect ook trillingshinder wordt aangehaald, en erop gewezen wordt dat ook private hinder onderdeel uitmaakt van de toets aan de goede ruimtelijke ordening.

De verzoekende partijen besluiten dan ook dat in hun verzoekschrift werd aangetoond dat de impact van de werken op de aanzienlijke milieueffecten nergens werd onderzocht, de verwerende partij enkel het advies van het college van burgemeester en schepenen en van de dienst Waterlopen in zijn beslissing vermeldt zonder het advies te beoordelen of te vermelden of zich de betrokken standpunten eigen te maken, dat de verwerende partij nalaat de beslissing inzake de watertoets te motiveren maar evenzeer nalaat de analyse en evaluatie ervan in de milieueffectenrapportage te laten opnemen, en nalaat de geformuleerde bezwaren zorgvuldig te onderzoeken, de beslissing op een zorgvuldige wijze voor te bereiden, alsmede te motiveren waarom de bezwaren niet worden aangenomen.

5.

In haar laatste nota stelt de verwerende partij te volharden in de argumentatie uit haar antwoordnota.

Voor zover de verzoekende partijen hun middelen in de wederantwoordnota verder uitwerken en aanvullen, merkt zij op dat dit laattijdig en op onontvankelijke wijze gebeurt, gezien de wederantwoordnota tot doel heeft te antwoorden op de replieken en niet om het middel anders of verder te gaan ontwikkelen ten aanzien van het verzoekschrift.

6.

In haar laatste schriftelijke uiteenzetting herneemt de tussenkommende partij de repliek uit haar schriftelijke uiteenzetting.

Beoordeling door de Raad

1.

Voor zover de verzoekende partijen de schending van het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel inroepen, dient te worden vastgesteld dat zij deze schendingen verder niet toelichten, zodat deze op onontvankelijke wijze worden opgeworpen.

Wat de aangevoerde vergewisplicht betreft, moet opgemerkt worden dat dit geen beginsel van behoorlijk bestuur betreft zodat dit dan ook niet dienstig kan worden ingeroepen als mogelijke onwettigheidsgrond.

2.

Waar de verzoekende partijen in het eerste onderdeel verwijzen naar het betrokken onderdeel in het tweede middel en nogmaals aanvoeren dat de aanvraag onderworpen is aan een milieueffectenrapportage terwijl dit niet werd doorgevoerd en nergens de impact op de aanzienlijke milieueffecten werd onderzocht, kan verwezen worden naar de beoordeling in het tweede middel, waarbij geoordeeld werd dat de verzoekende partijen niet aantonen dat een milieueffectenrapportage vereist is voor voorliggende aanvraag.

Ook voor de kritiek in het tweede middel onderdeel inzake het louter overnemen van het advies van het college van burgemeester en schepenen in de bestreden beslissing werd in het vorige middel reeds geoordeeld dat deze ongegrond was, zodat hiernaar kan verwezen worden.

3.

3.1

De verzoekende partijen voeren tevens aan dat de bestreden beslissing niet afdoende gemotiveerd is op het vlak van de watertoets, dit mede gelet op het door hun reeds opgeworpen bezwaar terzake.

3.2

Uit artikel 8, §1 en §2 DIWB, zoals het gold ten tijde van de bestreden beslissing, volgt dat de beslissing waarbij een stedenbouwkundige vergunning wordt verleend, een formele motivering moet bevatten waaruit blijkt dat de in artikel 8, §1 DIWB bedoelde watertoets is uitgevoerd. Uit die motivering moet meer bepaald blijken, hetzij dat uit de werken waarvoor de vergunning wordt verleend geen schadelijke effecten kunnen ontstaan als bedoeld in artikel 3, §2, 17° van het voormelde decreet, hetzij dat zulke effecten wél kunnen ontstaan, maar dat die door het opleggen van gepaste voorwaarden zoveel mogelijk worden beperkt of hersteld. Voor zover het gaat om vermindering van infiltratie van hemelwater of vermindering van de ruimte voor het watersysteem, moeten er compensatiemaatregelen worden opgelegd.

Uit deze bepalingen volgt dat de vergunningverlenende overheid in de eerste plaats dient te onderzoeken of het aangevraagde een 'schadelijk effect' in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB doet ontstaan, te weten *"ieder betekenisvol nadelig effect op het milieu dat voortvloeit uit een verandering van de toestand van watersystemen of bestanddelen ervan die wordt teweeggebracht door een menselijke activiteit; die effecten omvatten mede effecten op de gezondheid van de mens en de veiligheid van de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, gelegen buiten afgebakende overstromingsgebieden, op het duurzaam gebruik van water door de mens, op de fauna, de flora, de bodem, de lucht, het water, het klimaat, het landschap en het onroerend erfgoed, alsmede de samenhang tussen een of meer van deze elementen"*.

Schadelijk effecten op het watersysteem in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB kunnen ook bestaan uit verstoringen van de wateraanvoerlagen of grondwaterlagen. Dergelijke verstoringen kunnen onder meer ontstaan door afgravingen of ondergrondse constructies te voorzien, en kunnen tevens resulteren in schade aan nabijgelegen bovengrondse constructies. Het argument van de tussenkomenende partij dat de watertoets enkel betrekking heeft op de mogelijke schadelijke effecten op de waterhuishouding en niet op elk schadelijk effect op de eigendom van verzoekende partijen, kan dan ook niet gevolgd worden. Immers kan de schade aan een eigendom voortvloeien uit de verstoring van de waterhuishouding ingevolge vergunde grondwerkzaamheden. Uit de definitie van een 'schadelijk effect' in de zin van artikel 3, §2, 17° DIWB volgt dat deze mede omvatten "effecten op de (...) de veiligheid van de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur".

De verwerende partij dient in alle geval op grond van artikel 8, §1 en §2 DIWB te beoordelen wat de invloed van haar beslissing houdende een vergunningsaanvraag op het watersysteem zal zijn.

3.4

De Raad kan zijn beoordeling inzake de watertoets niet in de plaats stellen van die van de vergunningverlenende overheid. Hij is enkel bevoegd om na te gaan of verwerende partij de haar ter zake toegekende bevoegdheid naar behoren heeft uitgeoefend, met name of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij deze correct heeft beoordeeld en op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissing is gekomen.

3.4

De bestreden beslissing bevat volgende waterparagraaf:

"...

Overeenkomstig artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 en latere wijzigingen betreffende het integraal waterbeleid dient de aanvraag onderworpen te worden aan de watertoets. Het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 (BS 31/10/2006) en latere wijzigingen stelt nadere regels vast voor de toepassing van de watertoets. De aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 5 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan.

De aanvraag is gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. De wijziging van de uitvoeringsmethode van de collector heeft geen relevant effect op het watersysteem.

Het Provinciebestuur Vlaams-Brabant, Dienst Waterlopen gaf, zoals voormeld, op 17/12/2014 een gunstig advies voor de aanvraag.

In alle redelijkheid dient geoordeeld te worden dat geen schadelijk effect wordt veroorzaakt.

..."

De verzoekende partijen hebben in hun bezwaren reeds gewezen op de ingrijpende werken bij de plaatsing van een waterremmend scherm en secanspalenwand, de mogelijke effecten op lange termijn voor de ondergrondse waterhuishouding en inzake bodemverzakkingen en zettingen bij grondwerken, en op de reeds bestaande schade die tijdens de werken naar boven kwam, te weten breuklijnen ter hoogte van hun huizen zoals geïllustreerd met een aantal foto's, waarbij zij melden dat nog steeds geen grondexpert werd aangesteld. Zij wezen ook op het MER 'Masterplan Antwerpen' waarbij het effect van waterremmende schermen op de grondwatertafel zou zijn onderzocht. Zij stelden dat de ingrijpende gewijzigde uitvoeringsmethode aldus een impact kan hebben op het grondwaterprofiel.

Gelet op voormelde uitvoerige argumentatie in het bezwaarschrift van de verzoekende partijen, is de aangehaalde motivering in de bestreden beslissing niet afdoende. De overwegingen “*De wijziging van de uitvoeringsmethode van de collector heeft geen relevant effect op het watersysteem.*” en “*In alle redelijkheid dient geoordeeld te worden dat geen schadelijk effect wordt veroorzaakt*”, steunen niet op concrete en precieze feitelijke gegevens met betrekking tot de impact van de aangevraagde werken op het watersysteem. Het stond aan de verwerende partij om de mogelijke impact op de ondergrondse waterhuishouding in het licht van de in artikel 8, §1 DIWB bedoelde watertoets, met name of de gewijzigde uitvoeringstechniek wel degelijk een schadelijk effect op het watersysteem zou hebben, zorgvuldig te onderzoeken en te motiveren.

De omstandigheid, zoals de tussenkomen partij opwerpt, dat reeds een burgerlijke procedure hangende is over de beweerde schade, doet geen afbreuk aan vermelde motiveringsplicht die in hoofde van de verwerende partij overeenkomstig artikel 8, §1 DIWB bestaat.

Gelet op het voorgaande moet worden vastgesteld dat uit de motivering van de bestreden beslissing en in het bijzonder de opgenomen waterparagraaf niet kan worden afgeleid dat de verzoekende partij de aanvraag op zorgvuldige wijze aan een watertoets heeft onderworpen.

Het middel is in de aangegeven mate gegrond.

D. Vierde middel

Standpunt van de partijen

1.

In dit vierde middel verwijzen de verzoekende partijen voor het eerste onderdeel naar de regelgeving aangevoerd onder het eerste onderdeel van het tweede middel, waar zij zouden aantonen dat de aanvraag onderworpen is aan een milieueffectrapportage, maar de betrokken regelgeving zou zijn geschonden en nergens de impact van de werken op de aanzienlijke milieueffecten werd onderzocht.

In een tweede onderdeel voeren zij de schending op van de beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid het zorgvuldigheidsbeginsel, de vergewisplicht, het motiveringsbeginsel, het redelijkheidsbeginsel, het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel, alsmede van de Motiveringswet.

De verzoekende partijen hernemen in hun uiteenzetting hun bezwaarschrift inzake de uitgevoerde trillingsmetingen. Hierbij werd aangevoerd dat deze metingen in geen enkel document in de aanvraag werd opgenomen, dat niet wordt toegelicht wat de toegelaten normen terzake zijn, en dat uit de opgevraagde trillingsresultaten blijkt dat slechts zeer beperkte metingen werden uitgevoerd, waarbij duidelijke pieken waarneembaar zijn, maar er geen detailanalyse beschikbaar is. Zij verwezen ook naar een ander technisch artikel inzake het aanbrengen van een smalwand in het kader van een ander project waarbij wel degelijk specifieke vereisten rond trillingsmetingen en zettingen worden nageleefd.

Ook inzake dit bezwaar stellen de verzoekende partijen vast dat de verwerende partij enkel het advies van het college van burgemeester en schepenen vermeldt zonder deze te beoordelen of te vermelden of zij zich dit standpunt eigen maakt.

Daarnaast verwijzen zij naar de beschrijving van de aanvraag in de bestreden beslissing waarbij overwogen wordt dat bij het aanbrengen van de smalwand trillingsmetingen werden uitgevoerd ter plekke van de belendende woningen, en dat de opgemeten trillingen overal onder de

toegelaten normen bleven. Dit terwijl zij in hun vermeld bezwaar duidelijk aangetoond zouden hebben dat dit niet het geval is.

Volgens de verzoekende partijen is het dan ook opvallend dat, ondanks de door hen duidelijk zichtbare geleden schade, door de verwerende partij geen enkele voorwaarde wordt opgelegd inzake specifieke vereisten rond trillingsmetingen en zettingen. Het zou wel degelijk de bedoeling zijn voorwaarden op te leggen zodat de aanvrager alle maatregelen neemt om er voor te zorgen dat er geen schade optreedt aan diverse infrastructuur of percelen, aanpalende eigendommen of constructies.

2.

De verwerende partij stelt dat zij en het college van burgemeester en schepenen terecht van oordeel zijn dat het bezwaar in verband met trillingsmetingen verband houdt met schade aan woningen en opritten, welke behoort tot de privaatrechtelijke sfeer en niet in het kader van de stedenbouwkundige aanvraag wordt behandeld. Bovendien wijst zij er op dat reeds een MER werd opgesteld vooraleer de werken werden gestart. Gezien het een regularisatieaanvraag betreft zou de vergunningverlenende overheid moeilijk nog nieuwe trillingsmetingen kunnen opleggen.

Wat betreft de kritiek inzake het overnemen van het advies van het college van burgemeester en schepenen in haar beslissing, voert de verwerende partij een zelfde repliek als in de voorgaande middelen.

3.

De tussenkomen partij stelt, zoals ook onder het derde middel, dat het aspect over mogelijke schade door de werken aan de omliggende eigendommen losstaat van de vergunningverlening en dat een stedenbouwkundige vergunning niet op grond hiervan kan worden geweigerd. Zij verwijst naar artikel 4.2.22 VCRO waaruit blijkt dat vergunningen een zakelijk karakter hebben en worden verleend onder voorbehoud van alle rechten. Zodoende werd het betrokken bezwaar van de verzoekende partijen in de bestreden beslissing terecht en afdoende afgewezen.

Daarnaast verwijst zij naar de burgerlijke procedure die hangende is over de schade die eventueel zou veroorzaakt zijn door overdreven trillingen, en waarvoor een gerechtsdeskundige is aangesteld.

Tot slot zou van de verwerende partij niet kunnen verwacht worden dat zij de uitvoering van trillingsmetingen als voorwaarde zou opleggen, gezien dit een voorwaarde in strijd met artikel 4.2.19 VCRO zou uitmaken.

4.

In hun wederantwoordnota stellen de verzoekende partijen dat de omstandigheid dat de werken reeds zijn uitgevoerd de verwerende partij ertoe moest brengen toe te zien dat alle meetresultaten van de uitgevoerde werken in het dossier opgenomen waren teneinde hierover degelijk te kunnen oordelen.

Voorts zou bij het volgen van de redenering van de verwerende en de tussenkomen partij in hun replieken, naar aanleiding van een regularisatieaanvraag geen enkel voorwaarde of volledigheid van het dossier meer kunnen afdwingen teneinde de uitgevoerde werken te kunnen beoordelen.

Daarnaast zou de problematiek terzake losstaan van de geleden schade aan hun woningen en de claims in de hangende burgerlijke procedures, zodat de verwerende partij het betrokken bezwaar niet deze wijze kon afwijzen.

Volgens de verzoekende partijen concretiseert de tussenkomenende partij verder niet om welke redenen een voorwaarde inzake trillingsmetingen niet zou kunnen worden opgelegd in het licht van artikel 4.2.19 VCRO. Daarnaast menen zij dat in geval twijfel bestaat of een aanvraag zou kunnen uitgevoerd worden zonder schade te berokkenen aan de aangelande eigendommen, dergelijke aanvraag in strijd komt met de goede ruimtelijke ordening. Dit zou niets te maken hebben met de omstandigheid dat een vergunning wordt verleend onder voorbehoud van burgerlijke rechten.

Bijgevolg zouden de verzoekende partijen in hun verzoekschrift hebben aangetoond dat de verwerende partij enkel het advies van het college van burgemeester en schepenen vermeldt zonder het advies te beoordelen of te vermelden of zich de betrokken standpunten eigen te maken, dat de verwerende partij er ten onrechte van uitgaan dat volwaardige trillingsmetingen werden uitgevoerd of dat deze konden worden beoordeeld gezien deze resultaten niet in de aanvraag werden opgenomen, dat de verwerende partij nalaat voorwaarden inzake trillingsmetingen op te leggen ondanks de duidelijk geleden schade, en tevens nalaat de geformuleerde bezwaren zorgvuldig te onderzoeken, de beslissing op een zorgvuldige wijze voor te bereiden, alsmede te motiveren waarom de bezwaren niet worden aangenomen.

5.

In haar laatste nota stelt de verwerende partij te volharden in de argumentatie uit haar antwoordnota.

Voor zover de verzoekende partijen hun middelen in de wederantwoordnota verder uitwerken en aanvullen, merkt zij op dat dit laattijdig en op onontvankelijke wijze gebeurt, gezien de wederantwoordnota tot doel heeft te antwoorden op de replieken en niet om het middel anders of verder te gaan ontwikkelen ten aanzien van het verzoekschrift.

6.

In haar laatste schriftelijke uiteenzetting herneemt de tussenkomenende partij de repliek uit haar schriftelijke uiteenzetting.

Beoordeling door de Raad

1.

Voor zover de verzoekende partijen de schending van het rechtzekerheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het fair play-beginsel inroepen, dient te worden vastgesteld dat zij deze schendingen verder niet toelichten, zodat deze op onontvankelijke wijze worden opgeworpen.

Wat de aangevoerde vergewisplicht betreft, moet opgemerkt worden dat dit geen beginsel van behoorlijk bestuur betreft zodat dit dan ook niet dienstig kan worden ingeroepen als mogelijke onwettigheidsgrond.

2.

Voor zover de verzoekende partijen in het eerste onderdeel van dit vierde middel verwijzen naar het betrokken onderdeel in het tweede middel en nogmaals aanvoeren dat de aanvraag onderworpen is aan een milieueffectenrapportage terwijl dit niet werd doorgevoerd en nergens de impact op de aanzienlijke milieueffecten werd onderzocht, kan verwezen worden naar de

beoordeling in het tweede middel, waarbij geoordeeld werd dat de verzoekende partijen niet aantonen dat een milieueffectenrapportage vereist is voor voorliggende aanvraag.

Ook voor de kritiek in het tweede middelonderdeel inzake het louter overnemen van het advies van het college van burgemeester en schepenen in de bestreden beslissing werd in het vorige middel reeds geoordeeld dat deze ongegrond was, zodat hiernaar kan verwezen worden.

3.

In zoverre de verzoekende partijen inroepen dat er tijdens de uitvoering van de werken niet voldoende trillingsmetingen werden uitgevoerd en dat er door trillingen schade werd berokkend aan hun woningen (zettingen), moet de Raad met de tussenkomen partij vaststellen dat deze kritiek eigenlijk betrekking heeft op de gevoerde burgerrechtelijke betwisting met betrekking tot de door de verzoekende partijen geleden schade aan hun woningen.

De verzoekende partijen lijken de Raad te willen uitnodigen om vast te stellen of de werken wel zorgvuldig en volgens de regels van de kunst werden uitgevoerd, hetgeen niet tot de bevoegdheid van de Raad behoort.

Het middel wordt verworpen.

E. Nieuw vijfde middel

Standpunt van de partijen

1.

In hun wederantwoordnota voeren de verzoekende partijen in een nieuw vijfde nieuw middel nog de schending aan van artikel 4.2.25 VCRO, het zorgvuldigheidsbeginsel en de artikelen 2 en 3 van de Motiveringswet.

Zij betogen hierbij dat een beslissing van de zaak van de wegen door de gemeenteraad vereist was.

2.

De verwerende partij merkt op dat een wederantwoordnota bedoeld is om te reageren op het verweer van de andere betrokken partijen, zodat nieuwe middelen hier niet zijn toegelaten. Zij stelt dat het vijfde middel aldus onontvankelijk is.

3.

Ook de tussenkomen partij stelt vast dat een volledig nieuw middel wordt opgeworpen. Zij meent dat dit niet voor het eerst in de wederantwoordnota kan, temeer daar de verwerende partij hierop niet heeft kunnen repliceren, en verwijst naar rechtspraak van de Raad terzake. Het middel is volgens haar dan ook manifest onontvankelijk.

Beoordeling door de Raad

1.

De verzoekende partijen roepen in hun wederantwoordnota voor het eerst een nieuw middel in. Zij stellen hierbij dat dit middel de openbare orde raakt en een repliek vormt op hetgeen door de tussenkomen partij werd aangehaald.

Om onontvankelijk te zijn moet een middel, zelfs als dit de openbare orde zou raken, in beginsel in het inleidend verzoekschrift worden uiteengezet, en dit om de rechten van verdediging van de

andere procespartijen te vrijwaren. Van dit beginsel kan enkel worden afgeweken als de grondslag van het middel pas na de indiening van het verzoekschrift aan het licht is kunnen komen.

2.

De verzoekende partijen roepen in dit middel de schending in van artikel 4.2.25 van de VCRO en voeren aan dat voorafgaandelijk aan de verleende vergunning een beslissing van de gemeenteraad over de zaak van de wegen diende genomen te worden.

De omstandigheid dat het nieuwe middel een repliek vormt op de uiteenzetting van de tussenkomende partij dat de werken betrekking hebben op de uitrusting van de wegen, kan geen verantwoording vormen om de schending van artikel 4.2.25 VCRO dat betrekking heeft op de gevolgde procedure in eerste aanleg, niet reeds in het inleidend verzoekschrift in te roepen.

Het middel wordt verworpen.

BESLISSING VAN DE RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

1. Het verzoek tot tussenkomst van de nv AQUAFIN is ontvankelijk.
2. De Raad vernietigt de beslissing van de verwerende partij van 27 april 2015, waarbij aan de tussenkomende partij de stedenbouwkundige vergunning wordt verleend voor de regularisatie van een gewijzigde uitvoeringsmethode voor de aanleg van de collector Neerpedebeek – fase 2 op een perceel gelegen te 1700 Dilbeek Herdebeekstraat/Rollestraat/Sint-Annastraat, en met als kadastrale omschrijving afdeling 5, sectie C, nummer 358E.
3. De Raad beveelt de verwerende partij een nieuwe beslissing te nemen over de aanvraag van de tussenkomende partij en dit binnen een termijn van vier maanden te rekenen vanaf de dag na de dag van de betekening van dit arrest.
4. De Raad legt de kosten van het beroep, bepaald op 350 euro, ten laste van de verwerende partij.
5. De Raad legt de kosten van de tussenkomst, bepaald op 100 euro, ten laste van de tussenkomende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel in openbare zitting van 24 oktober 2017 door de vijfde kamer.

De toegevoegd griffier,

De voorzitter van de vijfde kamer,

Chana GIELEN

Pieter Jan VERVOORT